

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΑΙ ΑΠΟΚΡΕΩ ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

Αί απόκρεω πανηγυρίζονται τόσον πανδήμως και μεγαλοπρεπώς εν Ιωαννίνοις, ὥστε λαμβάνουσιν, οὕτως εἰπεῖν, ὄψιν και σημασίαν ἐθνικῆς ἐορτῆς. Ἐπίσης ἡ κατ' αὐτάς προσωπίδοφορία

κατήντησε πατροπαράδοτον ἔθιμον, ὥστε ὅτε παρεδόθησαν τὰ Ἰωάννινα, μεταξὺ τῶν πρώτων προνομίων, ἄτινα ἐζήτησαν και ἔλαβον οἱ κάτοικοι αὐτῶν παρὰ τῶν κατακτητῶν, ἔθεσαν και τὸ τῆς προσωπίδοφορίας κατὰ τὰς ἀπόκρεως. Φύσει εὐτράπελοι οἱ Ἰωαννίται και πλούσιοι ἄλλοτε εἶχον ἀνυψώση τὸν πανηγυρισμὸν τῶν ἀπόκρεων εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς εὐθυμίας και τρυφῆς. Ἐκλείψαντος ὁμως μετὰ ταῦτα τοῦ πλοῦτου, ἐξησθένησε βαθμηδὸν και ἡ μεγάλη τάσις αὐτῶν πρὸς εὐθυμίαν, ὃ δὲ πανηγυρισμὸς τῶν ἀπόκρεων ἀπῶς παρήκμασεν. Οὐχ ἦτον ὁμως και σήμερα,

καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ Ἡπειρος κατατρυχεται ὀλόκληρος ὑπὸ ἐντελοῦς πείνας, σχεδὸν ὑπὸ πείνης, αἱ ἀπόκρεω ἐορτάζονται εν Ἰωαννίνοις πολὺ περιέργως και πολὺ μεγαλοπρεπέστερον, ἢ εἰς πᾶσαν ἄλλην ἑλληνίδα πόλιν.

Ἄλλ' ἐνῶ ἄλλοτε ἡ εὐθυμία και ἡ διασκεδάσις ἤρχιζεν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τοῦ Τριωδίου, πῶς κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, ἐὰν εἶνε αἰθρία και εὐήλιος, μόλις φαίνονται περὶ τὸ ἑσπέρας ὀλίγοι τινὲς προσωπίδοφόροι διερχόμενοι τὰς ὁδοὺς και

οὗτοι ἐὰν ἔχωσι λάβῃ τὴν ἄδειαν τοῦ πασσᾶ και τοῦ μητροπολίτου. Διότι ἀπὸ τῆς σατραπείας τοῦ Ἀλλῆ-πασσᾶ Τεπελενλῆ οἱ προσωπίδοφοροῦντες εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ ζητήσωσι τὴν ἄδειαν παρὰ

τῶν εἰρημένων ἀρχῶν. Δοθείσης δὲ τῆς ἀδείας, ἡ πανηγυρίς ἀρχεται κυρίως ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τῆς κρεατινῆς μάλιστα, καθ' ἣν διακόπτουσι τὰς ἐργασίας τῶν οἱ Ἰωαννίται, φοβούμενοι, φαίνεται, τὴν ἀρὰν τοῦ εἰπόντος :

Ἄνάθεμα ποῖος δούλευε τὰ
[πρὶα τὰ Σαββάτα,
τῆς Κρεατινῆς, τῆς Τυρινῆς
[και τῶν Ἀγίων Θεοδώρων.

Ἀπὸ τῆς μεσημβρίας λοιπὸν τοῦ Σαββάτου οἱ κάτοικοι ἐνδεδυμένοι τὰς ἐορτασίμους στολὰς ἐκχύνονται εἰς τὰς κεντρικώτερας ὁδοὺς και πλατείας, ὅπου γίνεται ἡ παρέλασις τῶν προσωπίδοφόρων. Ὁ μεγαλύτερος ὁμως συνωστισμὸς γίνεται εν τῇ καλουμένῃ πλατείᾳ τῶν Μνημάτων.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΚΡΕΩΣ

ὑπὸ Θ. Ἀννίνου

των. Δὲν ὑπάρχουν ἐκεῖ κομιτᾶτα, οὔτε βραβεῖα διὰ τοὺς προσωπίδοφόρους, οὔτε εἶνε οὗτοι ὑποχρεωμένοι νὰ παρελάσωσιν ἀπλῶς χάριν τῆς θεᾶς τοῦ λαοῦ τὰ κεντρικώτερα μέρη, ὃ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου και ἔπειτα νὰ διαλυθῶσιν, ἀλλ' οὔτε ἡ προσωπίδοφορία και ὁ μεταμαρτυρισμὸς αὐτῶν εἶναι οἷος ὃ εν Ἀθῆναις και ἄλλαχοῦ. Εἰς τὰ Ἰωάννινα οἱ προσωπίδοφόροι (οὓς ὃ λαὸς καλεῖ ἀπλῶς προσωπίδες) ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπεικονίζουσι διὰ τε τῆς ἐνδυμασίας και τῆς παρελά-

σεως τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους τῶν Ἀρματωλῶν μας. Συγκροτοῦσιν, ὡς οἱ Ἀρματωλοί, μπουλούκια ἐκ πέντε, ἑπτὰ καὶ πλειόνων προσώπων, ἐν οἷς διακρίνονται οἱ καπετᾶνοι καὶ τὰ πρωτοπαλλήκαρα ἐκ τῆς ἐνδυμασίας αὐτῶν. Ἐνδύονται δὲ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν στολήν, ἐπίσης ὡς οἱ Ἀρματωλοί, μὲ κοντὴν φουστανέλλαν, κάλτσες, γελέκια χρυσᾶ, φλωροκαπνισμένα τσαπαρτζία, γάντζους, παλάσκες, σελάχια χρυσοκέντητα περὶ τὴν ὀσφύν, ἀργυρᾶ σταυρωτὰ ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ μαντήλιον λευκὸν ἐκ μετᾶξης ἐπὶ τῆς κεφαλῆς περὶ τὸ φέσιον, τὸ ὁποῖον δύναται ἀδιακρίτως νὰ εἶνε εἴτε ἐρυθρὸν μακροθύσανον εἴτε ἀλθανικὸν λευκὸν. Οὕτω καθηρισμένοι λαμβάνουσι μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὰ βιολιά ἐξερχόμενοι εἰς τὰς ὁδοὺς μὲ τὸ ὕφος καὶ τὸ βᾶδισμα καὶ τὸ παραστατικὸν τῶν Κλεφτῶν, ἀλλαχοῦ μὲν συλλαμβάνουσι τοὺς διαβάτας, ὡς ἐκεῖνοι εἰς τὰ ὄρη, καὶ ζητοῦσι παρ' αὐτῶν χρήματα διὰ τῆς ἐπιτακτικῆς φράσεως: «παρᾶν, παρᾶν!», ἀλλαχοῦ δὲ χορεύουσιν ἐπ' ἀμοιβῇ τῶν περιστώτων τοὺς χοροὺς τῶν Κλεφτῶν. Ἀλλὰ καὶ αἱ προσωπίδες αὐτῶν εἶνε ἐπίτηδες κατεσκευασμένα, παριστώσαι ὀμαλά, ὠραία καὶ μεγαλοπρεπῆ πρόσωπα στολισμένα μὲ μεγάλους ὀφθαλμοὺς καὶ παχυτάτους μαύρους ἐκ μαλλίων μύστακας ἀρειμανίως πάντοτε ἀνεστραμμένους.

Ἐτέρα ὀμάς εἶνε ἡ ὑπὸ τὸ ὄνομα ἄργανο, ἧς οἱ προσωπιδοφόροι παριστώσι γαμήλιον ἀγροτικὴν πομπήν. Βλέπει τις λοιπὸν αὐτοὺς ἐνδεδυμένους μὲ προγενεστέρως ἐνδυμασίας χωρικών, μὲ τσιπούνια ἢ σιγγούνια ἐπὶ τῆς φουστανέλλας πολυλόξα κτλ. Διακρίνονται δὲ μετὰξὺ αὐτῶν οἱ ὑπερήτητα τοῦ γάμου μὲ τοὺς κιτρίνους φτάδες (ποδιές) περὶ τὴν φουστανέλλαν καὶ τὴν πλόσκαν πλήρη οἴνου εἰς τὰς χεῖρας, ὀνοσύνος, ὀβλάμης, ὀγαμπρός καὶ ἡ νύφη, ἧτις ἐπὶ κεφαλῆς φορεῖ ἀρχαῖον ἡπειρωτικὸν κάλυμμα, λευκὸν σκουφρον περικέντητον διὰ χρυσοῦ ἢ μετᾶξης, ὃν ἄλλοτε ἔφερον καὶ αἱ γυναῖκες τῆς ἀνωτέρας τάξεως τῶν Ἰωαννίνων ὡς καὶ αὐτὴ ἡ ὠραία Βασιλικὴ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, πρὸς ἣν οὗτος ἐσυνείθιζε νὰ λέγῃ:

Ὅντας βαίησε τᾶσπρο φέσι.
Μὲ τὴ φούντα τῆ χρυσῆ.
Τρέμει ὁ οὐρανὸς νὰ πέσῃ
Μ' ὅλα τ' ἄστρα του μαζῆ.

Οἱ προσωπιδοφόροι οὗτοι χορεύουσιν τοὺς γαμηλίους χοροὺς καὶ ἔχουν μεθ' ἑαυτῶν ὡς μουσικὰ ὄργανα τὴν κλασικὴν μας καραμουζαν καὶ τὸ νταούλι, τὸ ὁποῖον ἐκεῖ καλεῖται ἄργανο ἐξ οὗ καὶ τῆς ὀμάδος ἡ ὀνομασία. Οἱ κατασκευάζοντες τὴν Καμήλαν ἐν Ἰωαννίνοις ἀπεικονίζουσι τὸν βίον τῶν νομάδων, διότι παριστώσι γέροντα καὶ γραιῖαν ὀδοιπόρους ἔχοντας τὸν μικρὸν υἱὸν αὐτῶν ἐπὶ τῆς ῥάχους τῆς καμήλου.

Πάντες οὗτοι οἱ προσωπιδοφόροι εἶνε ἄνδρες ἠλικιωμένοι ἐκ τοῦ κοινοῦ λαοῦ τῶν Ἰωαννίνων. Εἰς παλαιότερους καιροὺς οἱ νεανία τῶν ἀρίστων οἰκογενειῶν δαπανῶντες ἀφειδῶς ἐνεδύοντο μὲ πολυτιμοτάτας ἐνδυμασίας χρυσοπαρῦρους τῶν ἀρχαίων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χρόνων καὶ παρίστανον τὸ δρᾶμα τῆς Πολυξένης ἢ τὸν Ἐρωτόκριτον ἢ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον. Σήμερον ὑποδύονται καὶ μαθηταὶ τινες ἥρωας ἀρχαίους ἢ ἱππότες, ἀλλ' ὅχι μὲ πολλὴν δεξιότητα καὶ σημασίαν, καὶ αἱ παρελάσεις αὐτῶν γίνονται στιγμιαία, μεθ' ἃς διαλύονται καὶ συμμειγνύονται μετὰ τοῦ λοιποῦ πλήθους ἐν τῇ πλατεῖᾳ τῶν Μνημάτων, ἔνθα περὶ τὴν ἑσπέραν συγκεντροῦνται ὅλος ὁ λαὸς καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι προσωπιδοφόροι ἐπιστρέφοντες ἐκ τῶν διαφόρων ὁδῶν καὶ συνοικιῶν καὶ χορεύουσιν μέχρι βαθείας νυκτός. Ἡ πλατεῖα τότε ἐκείνη καταπᾶ ἀνάστατος. Ἐνῶ ὁ ἥλιος δύνει μεγαλοπρεπῆς ὄπισθεν τῶν δυτικῶν λόφων τῆς πόλεως καὶ εἰς τὰς τελευταίας ἀντανκαλάσεις τῶν ἀκτίνων αὐτοῦ πορφυροῦνται αἱ χιονοσκεπεῖς κορυφαὶ τῆς Πίνδου πρὸς ἀνατολάς, πρασινίζουσιν δὲ τὰ λειβάδια πέραν καὶ ἡ λίμνη κάτω ἡρεμεῖ, ἡ πλατεῖα ἐκείνη πληροῦται ἡσμάτων καὶ φωνῶν παντοειδῶν καὶ γελῶτων καὶ μουσικῶν ἤχων. Ὅλη δὲ ἡ ἀχλύς, ἧτις συνήθως κατὰ τὰς ἑσπέρας ἐπικαθίηται ἐπὶ τῶν πόλεων, ἐκεῖ φαίνεται ὡς νὰ ἐξέρχεται τότε ἐκ τῆς πλατείας ἐκείνης καὶ ἐκχύνεται εἰς τὴν ἐπίλοιπον πόλιν τῶν Ἰωαννίνων.

Ἄλλ' ἰδοὺ ἐπέρχεται ἡ σκοτεινὴ νύξ, καὶ ἀνάπτονται εἰς τὸν οὐρανὸν τ' ἄστρα. Τότε ἄρχεται ἀραιούμενον τὸ πλῆθος καὶ οἱ προσωπιδοφόροι ἐπ' ἀνέρχονται θριαμβευτικῶς εἰς τὰς συνοικίας τῶν διερχόμενοι διὰ τῶν προξενείων τῶν ξένων Δυνάμεων καὶ χορεύοντες ἐξῶθεν αὐτῶν πρὸς τιμὴν των. Τὴν ὥραν ταύτην ἄλλαι φωναί, φωναὶ παιδικαί, ἀρχίζουσιν ν' ἀντηχοῦν ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῶν συνοικιῶν ἰδίως. Διότι οἱ παῖδες ἐκάστης συνοικίας περιέρχονται καθ' ὀμάδας τὰς οἰκίας ἀπὸ θύρας εἰς θύραν ζητοῦντες ἐν κραυγαῖς καυσόξυλα διὰ τῆς ἐπικλήσεως:

Εὐλα γιὰ τ' ἀποκρηαῖς
Νὰ χορέψουν οἱ γρηαῖς!...

Μὲ τὰ ξύλα ταῦτα ἀνάπτουν πυρὰν τεραστίαν, τζαμάλαν καλουμένην, εἰς τὸ σταυροδρόμιον ἢ τὴν πλατεῖαν τῆς συνοικίας των περὶ τῆς ὁποίας χορεύουσιν μέχρι τοῦ μεσονυκτίου ἄδοντας. Ἄλλοτε εἰς τὸν περὶ τὴν πυρὰν χορὸν ἐλάμβανον μέρος τὴν νύκτα καὶ νεάνιδες καὶ γυναῖκες ὧν προίσταντο αἱ γραιαί. Σήμερον περὶ τὴν πυρὰν μόνον οἱ παῖδες καὶ οἱ νεανία, σπανίως δὲ καὶ οἱ ἄνδρες χορεύουσιν, αἱ δὲ γυναῖκες καὶ αἱ νεάνιδες θεῶνται ἐκ τῶν δικτυωτῶν παραθύρων των. Ὅσοι ἐπίσης ἐπροσωπιδοφόρουσιν τὴν ἡμέραν ἤδη ἐπιφαίνονται χορεύοντες περὶ τὰς πυρὰς μὲ

τὰς ἀρματωλικὰς ἐνδυμασίας των, ἀλλ' ἄνευ προσωπίδων. Πολλοὶ δὲ περιέρχονται ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην πυρὰν πάσας τὰς συνοικίας τῆς πόλεως πανταχοῦ λαμβάνοντες μέρος εἰς τοὺς χοροὺς. Οὗτοι εἶνε οἱ λεγόμενοι ἀσπροσκοῦρηδες, ἐκ τοῦ λευκοῦ σκούφου ὃν φοροῦσι πάντοτε, ἢ καραμπέρηδες, τουτέστιν εὐτράπελοι, εἶνε ἐκεῖνοι, οἵτινες ὁ,τι ἐργαζόμενοι καθ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα κερδίζουσι, θυσιάζουσιν εἰς τὸν Βάχχον τὴν Κυριακὴν, ἐκεῖνοι τῶν ὁποίων οἱ πρόγονοι κινήσαντές ποτε διὰ ταξείδιον, μόλις μέχρι τοῦ βουνοῦ τῶν Ἰωαννίνων ἔφθασαν «κι' ἀπὸ τὰ μέθια τὰ πολλὰ γυρίσαν τὸν κατήφορο», ὡς ἀναφέρει τὸ τραγοῦδι των, εἶνε τέλος ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους ὁ Φωριὲλ ἀνεγνώρισεν ὡς ποιητὰς τῶν περιφημῶν διστίχων, ἅτινα ἰδιαιτέρως Γιαννιῶτικα λέγονται.

Ἡ ἀξιολογωτέρα ὅμως πυρὰ γίνεται εἰς τὴν συνοικίαν τῆς Καραβατιάς, κατὰ τὸ νοτιοδυτικὸν ἄκρον τῆς πόλεως, τὴν ὑψηλοτέραν συνοικίαν, ὅπου κατοικοῦσιν οἱ εὐθυμότεροι καὶ αἰσθηματικώτεροι Ἰωαννῖται, οἵτινες περὶ τὴν πυρὰν ψάλλουν ἐν χορῶ ἐλευθέρως τὰ τραγοῦδια τοῦ Μπουκουβάλα, τοῦ Κατσαντώνη, τοῦ Ζήτρου καὶ ἄλλων παλαιῶν Κλεφτῶν, καὶ ὅπου ὑπάρχουν αἱ ὠραιότεραι τῶν Ἰωαννίνων νεάριδες, αἵτινες τόσον καιρὸν περιωρισμένα, μόνον κατὰ τὰς νύκτας ἐκεῖνας λαμβάνουν εὐκαιρίαν νὰ ἴδωσιν ἐκ τοῦ πλησίον ὑπὸ τὰ δικτυώτα των παράθυρα διερχομένους τοὺς ἀγαπητοὺς των καὶ νὰ ψιθυρίσωσι μυστηριωδῶς εἰς αὐτοὺς τὸ περιπαθὲς των παράπονον :

Μάτια μου μαμουριασμένα
Καὶ πολὺ χαίника,
Δὲν βρωτᾶτε καὶ γιὰ μένα,
Τάχα τί νὰ γίνηκα ;

Οὕτω παρέρχεται τὸ πρῶτον ἡμῖς τῆς νυκτός. Μετὰ τὸ μεσονύκτιον αἱ πυραὶ σβύνονται, οἱ δὲ χορευταὶ διασκορπίζονται εἰς τὰς οἰκίας των, ὅπου σχηματίζουσι κατὰ στενοὺς οἰκογενειακοὺς καὶ φιλικούς κύκλους παννυχίους ἐσπερίδας.

Κατὰ τὰς ἐσπερίδας ταύτας σπανίως βλέπει τις καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς αἰθούσαις τῶν πλουσίων εὐρωπαϊκοὺς χοροὺς. Διότι κυρίως ἐν Ἰωαννίνοις χορεύονται οἱ ἔθνικοι χοροὶ κάλλιστα ὑπὸ πάντων. Ὑπάρχουσι μάλιστα καὶ γυναῖκες πλουσιωτάτων Ἰωαννιτῶν, αἵτινες εἶνε ὀνομασταὶ διὰ τὸν χορὸν των. Ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις τῆς κατωτέρας τάξεως, ἐν αἷς λάμπουν καὶ ὀλιγώτερα φῶτα, παρατηρεῖ τις τὸν σεμνότετον συρτόν ὑπὸ νεανίδων χορευόμενον. Μετ' αὐτὰς δὲ ἐγείρονται οἱ νεαροὶ δαιτυμόνες, οἵτινες χορεύοντες ἄδουσιν ἀστεία ἢ βακχικὰ ἄσματα, γνήσια τουτέστιν ἀποκρηάτικα, ὧν ἀξιοπεριεργότερον εἶνε τὸ ἀκόλουθον :

Πέρασ' ἀπὸ τὴν Καρῶ,
Εἶδα πῶσπερναν κουκιά.
Ἔτσι γιὰ τὰ ἔσπερναν οἱ Καρυώταις τὰ κουκιά.

Πάλι ξαναπέρασα,
Εἶδα πῶς τὰ πότιζαν.
Ἔτσι γιὰ τὰ πότιζαν κτλ.

Πάλι ξαναπέρασα,
Εἶδα πῶς τὰ σάκιζαν.
Ἔτσι γιὰ τὰ σάκιζαν κτλ.

Πάλι ξαναπέρασα,
Εἶδα πῶς τὰ μάζωναν.
Ἔτσι γιὰ τὰ μάζωναν κτλ.

Πάλι ξαναπέρασα,
Εἶδα πῶς τὰ σάκκιζαν.
Ἔτσι γιὰ τὰ σάκκιζαν κτλ.

Πάλι ξαναπέρασα,
Εἶδα πῶς τὰ φόρτωναν.
Ἔτσι γιὰ τὰ φόρτωναν κτλ.

Καὶ καθ' ἑκάστην στροφὴν, ἥτις λέγει πῶς ἔσπερναν οἱ Καρυώταις καὶ πῶς πότιζαν, σάκιζαν, μάζωναν, σάκκιζαν καὶ φόρτωναν τὰ κουκιά των, ὁ ἡγέτης τοῦ χοροῦ δεικνύει τοῦτο διὰ χειρονομιῶν, ἃς εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ μιμηθῶσι πάντες οἱ χορευταί. Ἀκολουθῶς διαλύουσι καὶ αὐτοὶ τὸν χορὸν. Καθήμενοι δὲ μετὰ τῶν λοιπῶν εἰς κύκλον ἐκλέγουσι δύο, τοὺς εὐφρονότερους καὶ μᾶλλον εἰδήμονας τῶν τραγοῦδιῶν, οὓς ὑποχρεοῦσι νὰ τραγουδοῦν ἀμοιβαδὸν κατ' ἐρωταπέκρισιν δίστιχα τραγοῦδια, τοῦ δευτέρου τραγοῦδιτοῦ ὀφείλοντος ν' ἀποκρίνεται δεξιῶς εἰς τὸ δίστιχον τοῦ πρώτου καὶ πολλάκις ν' ἀρχίζῃ τὸ δίστιχόν του μετὰ τὴν αὐτὴν λέξιν μετὰ τὴν ὁποίαν ἤρχισε καὶ ὁ πρῶτος τὸ ἰδικόν του, ἀμφοτέροι δὲ νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶσι ποσῶς τοῦ ἐξ ἀρχῆς τεθέντος θέματος. Συνάπτουσι δὲ τοιοῦτοτρόπως περιέρχους στιχοῦργικούς ἀγῶνας, τοὺς ὁποίους πάντοτε εἰς τὰς εὐθυμίας των συνειθίζουσι οἱ Ἰωαννῖται. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ἐπιδίδονται εἰς τοιαύτας διαχύσεις, οἱ δεισιδαιμονέστεροι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων συνωστίζονται περὶ τὴν πυρὰν τῆς ἐστίας καὶ ἐξάγουσιν οἰωνοὺς ἐκ τοῦ ψιθυρισμοῦ τῆς φλογός, τοῦ τριγμοῦ τῶν καιομένων ξύλων ἢ ἐκ τῆς διεθύνσεως τῶν ἀναπηδῶντων κόκκων σίτου, οὓς ῥίπτουσιν ἐπὶ τῶν ἀνθράκων, ἢ καὶ ἐκ τοῦ ἀνοίγματος τοῦ διχαλωτοῦ ὀστοῦ τῆς ὄρνιθος, ὅπερ στήνουσιν ὄρνιθον ἐν τῇ αἰθάλῃ καὶ ἐκ τούτων προμαντεύονται ἂν ἡ ἔγκυος μεταξὺ αὐτῶν θὰ γεννήσῃ ἄρρεν ἢ θῆλυ, ἂν ἡ μία ἀνταγαπᾶται ἀπὸ τὸν ἄλλον.

Ἔρχεται ἀκολουθῶς ἡ Πέμπτη τῆς Κρεατινῆς ἑβδομάδος, ἡ λεγομένη Τσιγκνοπέφτη, καθ' ἣν ἐκάστη οἰκοδέσποινα προσπαθεῖ νὰ πλάσῃ τὴν παχυτέραν τσιγκνοπέφτισαν πῆτταν, τὴν ὁποίαν τὸ γεῦμα ἀποστέλλει εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ ἀνδρός τῆς. Διότι κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τὰ καταστήματα πάντα μέχρι μεσημβρίας ἐργάζονται. Ἐπειτα τρώγουσι ἀπὸ κοινοῦ καταστηματαρχαὶ καὶ ὑπάλληλοι καὶ ὑπηρεταὶ τὴν πῆτταν καὶ τὸ τσιγκνώνον, δηλαδὴ μεθολοποῦν μέχρι νυκτός. Τὸ δὲ Σάββατον τῆς Τυρινῆς ἐπαναλαμβάνονται ὅσα γίνονται τὰς παρελθούσας Κυριακὰς καὶ τὰ Σάββατα. Ἡ Κυριακὴ ὅμως τῆς

Τυρινῆς, ἡ καὶ τελευταία Κυριακὴ τῶν ἀποκρίων, ὑπερέχει πάντων. Διότι κατ' αὐτήν, ἐκτὸς τῶν προμνημονευθέντων, συμβαίνουν: καὶ ἄλλα ἐπίσης λόγου ἄξια.

Ἐν τῇ πλατεῖᾳ τῶν Μνημάτων συγκροτεῖται ὁ βλάχικος χορὸς ὑπὸ ῥωμαλέων καὶ μεγαλοφώνων Βλάχων τῆς Πίνδου, οἵτινες παραχειμάζουσι μετὰ τῶν οικογενειῶν των ἐν Ἰωαννίνοις. Χορεύουσι περὶ τοὺς 30 ἐξ αὐτῶν ἄδοντες ἐν ἑλληνικῇ γλώσσῃ τὰ ἀπαράμιλλα ἐκεῖνα κλέφτικα τραγοῦδια, ἅτινα ἐξυμνοῦσι τοὺς μεγάλους ἥρωας τῶν βουνῶν. Πλησίον δὲ τούτων στήνεται τὸ Γαῖτανάκι. Τὸ Γαϊτανάκι ἦτο ἄγνωστον πρότερον ἐν Ἰωαννίνοις, εἰσῆγαγον δ' αὐτὸ τὸ πρῶτον τὰ παλληκάρια τοῦ στρατηγοῦ Θεωδωράκη Γρίβα, κατὰ τὸ 1845. Τὸ πλῆθος συνωστίζεται ὑπὸ τὰ παράθυρα τῶν πλουσίων οἰκῶν, ὅπου προκαλούμενος στήνεται ὁ λεγόμενος χορὸς τῶν καρμπέρηδων, ἔχων τοῦτο τὸ ἰδιόζον, ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ κίτται πάντοτε ἐπι τοῦ ἐδάφους πλόσκα ἢ μπότι (πῆλιγον ἀγχείον) πλήρες οἴνου, τὸ ὅποιον εἰς τὸ τέλος ἐκάστου ἄσματος περιέρχεται εἰς τὰ χεῖλη τῶν χορευτῶν.

Μόλις νυκτώσῃ ἄλλη ὁμάς καρμπέρηδων ἐξέρχεται εἰς τὴν πλατεῖαν διακωμωδοῦσα παλαιότατον γαμήλιον ἔθιμον τῶν Ἰωαννιτῶν, καθ' ὃ αἱ νύμφαι ὠδηγοῦντο εἰς τοὺς οἴκους τῶν νυμφίων ἐν κίρῳ νυκτός με φρανοὺς καὶ πυροσούς. Περιτυλίσσουσι αὐτοὶ τὴν κεφαλὴν ἐνὸς ἐκ τῆς συνοδίας με πλατὺ μαντήλιον δίκην μαχραμαῦ, ἀραιοῦ ὑφάσματος, δι' οὗ τότε αἱ Ἰωαννίτισσαι νύμφαι ἐκάλυπτον τὸ πρόσωπον, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες με ἀνημμένα κηρία εἰς χεῖρας σχηματίζουσι πομπήν, καὶ ἄδοντες τραγοῦδια τοῦ γάμου περιέρχονται τὰ οἰνοπωλεῖα. Τὴν δὲ νύκτα ἐπαναλαμβάνουσι τὰς πυρὰς καὶ τὰς ἐσπερίδας. Οὕτως ἐξημερώνει ἡ Καθαρὴ Δευτέρα. Ἡ εὐθυμία ἐξακολουθεῖ καὶ κατ' αὐτήν. Μετὰ μεσημβρίαν δὲ ἐξέρχονται πάντες οἱ κάτοικοι προπορευομένων τῶν πλουσίων μετὰ μουσικῶν ὀργάνων εἰς τὴν ὥραιαν ἐξοχὴν τοῦ Ἀγ. Νικολάου τῶν Κοπάνων καὶ χαλνοῦν τὰ μαχμουρλούκια, ὅπως λέγουσι ἐκεῖ τὰ Ἀθηναϊκὰ Κούλουμα, ὅποθεν ἐπιστρέφουσι περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου καὶ διαλύονται. Ἐκτοτε παύει πᾶσα πλέον εὐθυμία καὶ ἄρχεται μετ' ἀληθοῦς θρησκευτικοῦ πάθους καὶ βαθυτάτης εὐσεβείας ἡ νηστεία τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Ἰνα καταδείξωμεν ὁμοίως τὸν σφόδρα εὐθυμον χαρακτήρα τῶν Ἰωαννιτῶν πρέπει, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, νὰ προσθέσωμεν ὅτι, καθ' ἃ διηγοῦνται, καρμπέρηδές τινες εἰς παλαιότερους χρόνους χαλῶντες ἡμέραν παρ' ἡμέραν τὰ μαχμουρλούκια κατήντησαν νὰ μεθοκοποῦν μέχρι τῆς ἑβδομάδος τῶν Παθῶν, ἄλλοι δὲ τινες ἀπο-

κοιμηθέντες ἐκ μέθης τὴν Καθαρὴν Δευτέραν ἐξύπνησαν μόλις τὴν Μεγάλην.

Κατὰ τὴν νύκτα τῆς Καθαρῆς Δευτέρας αἱ νέαί τρώγουσι ἄρτον ζυμωμένον ἐξ ἴσου ποσοῦ ἀλεύρου καὶ ἴσου ἄλατος. Περιμένουν δὲ νὰ ἴδωσι καθ' ὕπνον ὅταν θὰ διψᾶσουν, τίς θὰ ταῖς δώσῃ νερόν, καὶ ἐκεῖνον, ὡς πιστεύουν, θὰ λάβουν σύζυγον.

K. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

Ἀθηναϊκὴ ἠχώ

Ἐλησμόνησα ἡ μάλλον ἐπεφυλάχθην διὰ σήμερον νὰ σας εἶπω τὰς ἐντυπώσεις μου περὶ τοῦ παραδόξου ἀγῶνος, τὸν ὅποιον ἀνέλαβεν ἐσχάτως ἀλλὰ δὲν ἤγαγεν εἰς πέρας ὁ κ. Κ. Παρασκευαΐδης. Αἱ ἐφημερίδες ἐδημοσίευσαν ὅλας του τὰς λεπτομερείας, γνωστὰς πλέον ὥστε δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐκταθῶ.

Ὁ πεζοπόρος ἐπρόκειτο νὰ περιπατήσῃ με μικρὰς ἀναπαύλας ἐπὶ ἐξ ἡμερῶν νυκτα διαρκῶς κάμων τὸν γύρον τοῦ Σταδίου. Εἰς τὸν μονότονον αὐτὸν καὶ ἐπίμονον δρόμον δὲν ἔσχεν ἄλλον ἀνταγωνιστὴν ἐκτὸς νεαροῦ τινος μαθητοῦ. Ἐννοεῖται ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἀπηύδῃσαν ὁ τολμητίας αὐτὸς καὶ ἀπήχθη ἡμίθανῆς ὑπὸ τῶν συγγενῶν του, ἔχι χωρὶς ἐπιπληξείας διὰ τὴν φθοράν... τῶν ὑποδημάτων του. Ἄλλ' ὀλίγον περισσότερον ἐνεκαρτέρησεν εἰς τὸ μαρτύριον καὶ αὐτὸς ὁ κ. Παρασκευαΐδης. Τὸ πνεῦμά του ἐδείχθη πρόθυμον, ἀλλ' ἡ σὰρξ ὑπὲρ ποτε ἀσθενῆς. Εἶχεν ὠχρίασει ὡς πτόμα, ἠσθμῆκεν καὶ ἤρχισε νὰ παρατείνῃ τὰς ἀναπαύσεις του. Ἐλεγεν ὅτι τὸν ἐξάλιζε φοβερὰ τὸ πλῆθος, τὸ ὅποιον συνέρρεε γύρω διὰ νὰ τὸν βλέπῃ. Ταχέως ἡ κατάστασις του ἐγένετο τοιαύτη, ὥστε οἱ συγγενεῖς του ἀνησύχουν ζωηρῶς καὶ οἱ ἰατροὶ ἐδίδον ἀλλεπαλλήλους συμβούλας διακοπῆς. Ἄλλ' ὁ Παρασκευαΐδης ἐγύριζεν ὀλοέν, ἐγύριζεν ὡς νὰ εἶχε πλέον τὴν πρόθεσιν ἢ νὰ συμπληρώσῃ τὸν δρόμον ἢ νὰ πέσῃ νεκρὸς. Καθ' ὅλα δὲ τὰ συμπτώματα θὰ συνέβαινε τὸ δεύτερον, ἂν οἱ τῆς ζωῆς του κηδόμενοι δὲν τὸν ἀπέσπῃαν διὰ τῆς βίας σχεδὸν τοῦ κινδυνώδους αὐτοῦ παιχνιδίου. Καὶ οὕτως ὁ ἀγὼν ἔληξε παρ' εὐχὴν καὶ διεκόπη ἀποτόμως τὸ θέαμα, τὸ ὅποιον ὑπὸ τὸν ὥραιον ἥλιον τῶν ἡμερῶν ἐκείνων συνεκάλει ἀθρόους τοὺς κερηναίους καὶ ἐκίνει τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα τῶν σχόλια.

Ὁ πεζοπόρος πέρασε...

*

Καὶ μετὰ τὸ θέαμα τὸ ὅποιον ἔβλεπα, καὶ μετὰ τὰ σχόλια τὰ ὅποια ἤκουα, δύο πράγματα ἐσυλλογίσθην. Ὁ κ. Παρασκευαΐδης ἐπεχείρησε μέχρι τοῦδε καὶ ἄλλους ἀγῶνας δρόμου, κατὰ τοὺς ὅποιους διέτρεξε συνεχῶς, διέτρεχεν ἐκάστοτε συνεχῶς διάστημα ἀσυγκρίτως μεγαλύτερον ἢ ὅσον σήμερον με τοὺς γύρους τοῦ Σταδίου· πλὴν ὁ κόπος καὶ ἡ ἐξάντλησις τῶ ἦσαν ἀγνωστα πρὶν ἐπιχειρήσῃ τὸν κυκλικόν, τὸν μονότονον αὐτὸν περίπατον, εἶδος βασιανιστηρίου κρατοῦντος οἰνοῦ δέσμιον τὸν νοῦν του καὶ καταπονοῦντος τοὺς μῦς μετὰ τὴν ἰδέαν περισσότερον παρὰ μετὰ τὴν κίνησιν. Ἄλλοτε, ὅταν ὁ δρόμος εὐθὺς καὶ μα-